

Burcu Kösem

EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

15 Temmuz / 2022

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Hain Darbe Girişiminin Üstünden 6 Yıl Geçti...

- ❑ Türkiye'nin yakın tarihinde pek çok cunta, askeri darbe ve sıkı yönetim bulunuyor.
- ❑ 15 Temmuz 2016 gecesi ise askerlerin köprüleri tutması ile ülkemiz bir kez daha bir girdabın içerisine sürüklenmek istendi.
- ❑ Dönemin başbakanı Binali Yıldırım'ın "Askerin içinde bir grubun kalkışma girişiminin söz konusu olduğunu" açıklamasıyla darbe hafızası canlanan kamuoyunun alçak uçuşları duyması da gecikmedi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Face Time ile yaptığı "Milletimizi meydanlara davet ediyorum" çağrısı da dönüm noktalarından biri olarak kayıtlara geçti.
- ❑ Anadolu Ajansı'nın haberine göre Türkiye genelinde darbe hazırlıklarını tamamlayan sivil ve asker örgüt mensupları, harekete geçmek için 16 Temmuz saat 03.00'ü beklemeye başladı. Ancak ihanet girişimine saatler kala helikopter pilotu bir binbaşı, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Başkanlığı'na giderek, FETÖ'cülerin Müsteşar Hakan Fidan'ı alıkoymayı planladığını ihbar etti.
- ❑ Darbe girişiminde, yaklaşık 9 bin askeri personel, 35 uçak, 37 helikopter, 74'ü tank 246 zırhlı araç ve 4 bine yakın hafif silah kullanıldığı kayıtlara geçti. Türkiye'nin, o karanlık gecede aydınlığa çıkması için mücadele eden sivil, polis ve askerlerden 150'si Ankara'da, 99'u İstanbul'da, 2'si Muğla'da şehit oldu.
- ❑ Bu hain darbe girişiminde vatanını savunmak adına şehit ve gazi olan insanlarımıza rahmet ve şükranlarımızı sunar, devletimizin bütünlüğünün daim olmasını tüm benliğimiz ile temenni ederiz.

Stagflasyon Gölgesinde Küresel Düzen Karmaşası

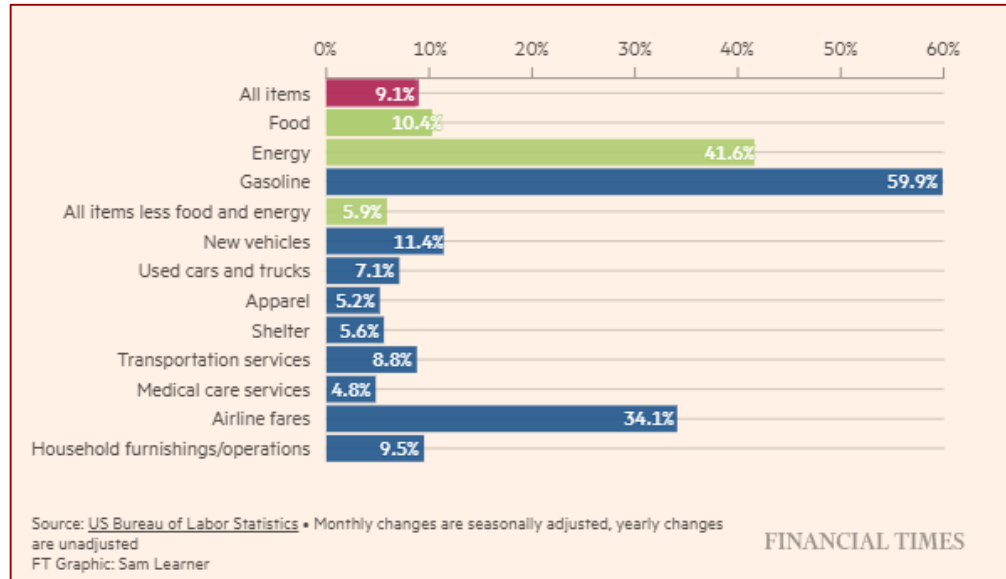
- ❑ Brexit ve Trump'ın ABD'de seçim kazanması ile sonuçlanan ve globalizme karşı oluşan davranışsal ekonomi paradoksu; üzerine bir pandemi ve savaş geldiğinde adeta kendi karmaşasından yeni stratejiler oluşturmaya başladı...
- ❑ Davranışsal iktisat teorimi ile açıklamak istersek; son beş- altı yılın küresel düzenindeki karmaşayı bu cümle ile ifade edebiliriz.
- ❑ Geçtiğimiz hafta İngiltere'de Johnson'ın istifası ile sonuçlanan hükümet krizinin ardından Muhafazakar Parti milletvekilleri tarafından yapılan ikinci oylamada Rishi Sunak ve Penny Mordaunt ilk iki sırayı alarak İngiltere Başbakanlığı ve parti liderliği yarışında rakiplerinin önüne geçtiler.
- ❑ Bu iki bakandan Rishi Sunak ekonomi bakanı idi, diğeri ise gençliğinde sihirbaz asistanlığı yapan ancak 2000'de George Bush'un seçim kampanyasını yurtdışı kolu olarak destekleyen Brexit taraftarı, İngiltere'nin ilk kadın savunma bakanı ve Johnson'ın istifasından önce ticaret bakanlığı yapan oldukça renkli ancak bir o kadar da muhafazakar yani ulusalcı taraftan biri.
- ❑ Öne çıkan bu iki bakandan Rishi Sunak ise son birkaç ay içinde, Hindistanlı varlıklı eşinin İngiltere'de vergi ödememesiyle ilgili tartışmanın ardından itibarı zedelenmiş; bir süre sonra da Covid salgını döneminde Başbakanlık'ta partiye katılıp tecrit kurallarını ihlal ettiği için para cezası almıştı.
- ❑ İngiltere'deki tablo düzen karmaşasında öne çıkan ilk iki olguyu; ekonomi (globalizm) ve savunma (ulusalcılık) gözler önüne sererek, günümüz dünyasının siyasi algısını da işaret ediyor.

Stagflasyon Gölgesinde Küresel Düzen Karmaşası

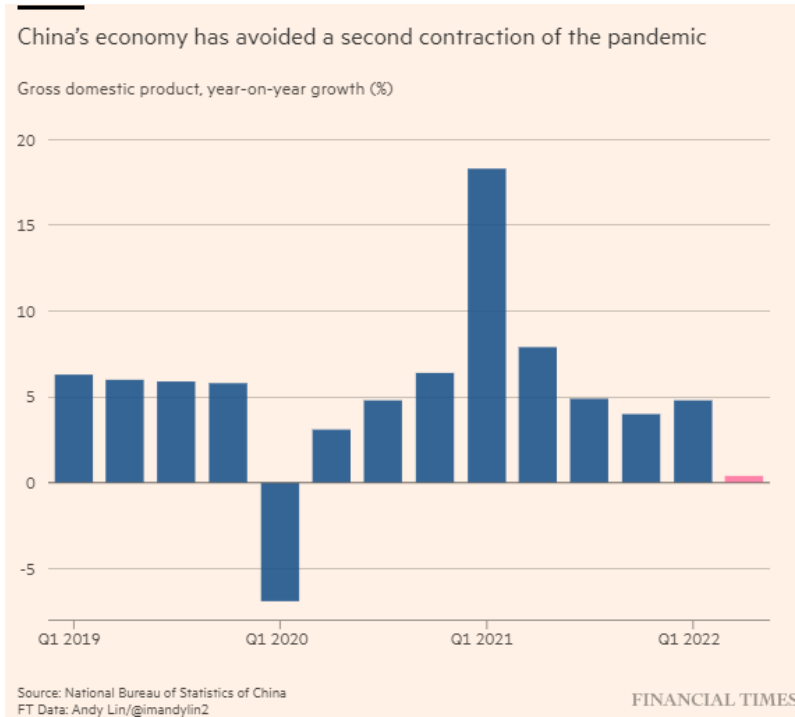
- ❑ Bir diğer düzen karmaşası örneği gecikmeden İtalya'dan geldi...Mario Draghi, iktidar koalisyonundaki 5 Yıldız Hareketi'nin güven oylamasına katılmaması üzerine İtalya başbakanlığından istifa etti. Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella ise istifayı kabul etmediğini söyledi.
- ❑ Ardında yatanlara gelecek olursak; Ukrayna-Rusya savaşı nedeni ile Rusya'ya olan enerji yaptırımlarından en olumsuz şekilde nasibini alan ülkelere birinin İtalya olduğu rahatlıkla görülecektir.
- ❑ Avrupa Merkez Bankası Başkanı olarak görev yaparken "Euro'yu kurtaran kişi" olarak ünlenen ve bu nedenle "Süper Mario" olarak anılan Mario Draghi, Şubat 2021'de pandemi sonrası İtalya'nın ekonomik kalkınmasını yönetme misyonuyla başbakanlığa getirilmişti.
- ❑ Ulusal ve uluslararası çapta genel olarak güven uyandırdığı gözlenen Draghi, çalkantılı bir dönemde İtalya'nın, ve Avrupa'nın, siyasi ve ekonomik istikrarı açısından kritik bir figür olarak görülüyor.
- ❑ Oysa bu hafta yaşanan gelişmeler Rusya yaptırımlarının Avrupa ve dahi NATO 'ya etkisi açısından daha nice «Süper Mario»'ların itibarını zedeleyebileceği sinyalini vermekte!

ABD'de Enflasyon Rekor Tazeledi

- ❑ ABD enflasyonu Haziran'da yıllık yüzde 9,1 olarak rekor tazeledi. Beklenenden yüksek gelen bu veri, Fed'in 75 baz puanlık faiz artışlarının devam edeceğine işaret etti
- ❑ Fed'in faiz arttırım sürecinin Haziran ayında çok daha şahin olacağı hatta 100 bp'ın bile gündemde olduğu dile getirilmekte.
- ❑ Bu beklenti halihazırda ayı piyasasına girmiş olan borsayı, altını ve petrol-demir gibi emtiaları baskı altına almaya , doları ise güçlendirmeye devam ediyor.
- ❑ Ancak arz kaynaklı bir enflasyonda Fed'in para politikasının tek başına enflasyonla mücadelede başarılı olması olasılığı zaman içerisinde azalmakta ve dış basında bazı ekonomi yazarları tarafından fiyatlar yükselmeye devam ederken hakim olan resesyon beklentisinin resesyonun kendisinden çok ekonomiye zarar verdiği yönünde endişeler ifade ediliyor.
- ❑ Sonuç olarak Rusya yaptırımlarının kısa vadedeki zararı enerji fiyatları ile Nato paktı etrafındaki ülkeler açısından ağır biçimde hissedilmekte...

Dünyanın İkinci Büyük Ekonomisi Büyümede İvme Kaybediyor

- ❑ Çin, bir yıl öncesine göre ikinci çeyrekte yüzde 0,4'lük GSYİH büyümesi sağladı ve Çin ekonomisi kovid kontrollerinin etkisinden kurtulmaya çalışırken bu büyüme beklentileri karşılamadı.
- ❑ Analistler, ikinci çeyrekte yüzde 1'lik bir büyüme tahmin ediyorlardı.
- ❑ Haziran'daki sanayi üretimi de, bir önceki yıla göre yüzde 4,1 olan tahmine kıyasla yüzde 3,9 artarak beklentilerin altında kaldı.
- ❑ Bununla birlikte, Haziran ayında perakende satışlar, önceki düşüşten kurtularak ve önceki yıla göre büyüme olmayacağı beklentilerini aşarak yüzde 3,1 arttı. Önde gelen e-ticaret firmaları geçen ayın ortasında promosyonlu alışveriş festivali düzenledi.

Türkiye’de Üretim , Cari Açık ve Riskler

- ❑ Türkiye’de mayıs ayı üretimi çok yüksek enflasyon, artan kur, kredi faizi ve CDS (risk primi) rağmen TÜİK verilerine göre yıllık bazda yüzde 9,1; aylık bazda ise yüzde 0,5 düzeyinde artış kaydetti.
- ❑ Sanayi üretimindeki artış gerek iç gerekse de dış ekonomik konjonktür nedeni ile üç temel nedene dayandırılabilir:
- ❑ Bunlardan ilki enflasyonun artacağı beklentisinin tüketici talebini öne çekerek yarattığı iç talep, ikincisi ihracat talebini oluşturan dış talep ve üçüncüsü ise üretim girdi maliyetlerindeki artış ya da tedarik sıkıntılarının öne çektiği stok yatırım talebi.
- ❑ Üstelik bu stok yatırımına yönelik talepte pandemiden bu yana ürün siparişlerinde JIT(Just in Time) yerine JIC(Just in Case) yöntemine geçmenin gerekliliği üzerine çokça tartışma da yapılmışken...
- ❑ Üretimdeki bu artış yıllar itibari ile incelendiğinde (TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi-2015=100) 2015 yılından 2021’e kadar yüzde 35,6 düzeyinde olduğu ve ortalama yıllık yüzde 5,2 düzeyinde bir artış yakalandığı görülmektedir.

Türkiye’de Üretim , Cari Açık ve Riskler

- ❑ Türkiye ekonomisindeki en kronik ve yapısal sorunlardan biri dış ticaret açığıdır. Üretim artışı hem dış talebe bağlı olarak ihracatı hem de hammadde ve ara malı ithalatı bağımlılığı nedeni ile ithalatı arttırmakta ve bu da dış ticaret açığının oluşmasına neden olmaktadır.
- ❑ Mayıs ayı TCMB verileri de maalesef aynı şeyi ortaya koymuştur ki ödemeler dengesi istatistiklerine göre cari açık Mayıs’ta 6,47 milyar dolar, 12 aylık cari işlemler açığı ise 29,4 milyar dolara yükselmiştir.
- ❑ Cari dengenin ayrıntıları incelendiğinde ise karşımıza şöyle bir tablo çıkmıştır: mayısta bir önceki yılın aynı ayına göre hizmetler dengesi kaynaklı girişlerin 2 milyar 325 milyon dolar artarak 3 milyar 222 milyon dolara yükselmesi ve birincil gelir dengesi kaynaklı çıkışların 417 milyon dolar azalarak 913 milyon dolara gerilemesine rağmen, **ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığının 5 milyar 699 milyon dolar artarak 8 milyar 753 milyon dolara yükselmesi etkili oldu.**
- ❑ Ayrıca Rusya enerji yaptırımlarının büyük ölçüde arz kaynaklı enflasyon başta olmak üzere enerji yoğun üretimde sıkıntılar ve sıkılaştırma politikaları nedeni ile azalan risk ve yatırım iştahına sürüklediği Avrupa ekonomisindeki durgunluk (resesyon) senaryolarının dış talep üzerinde önemli bir risk olduğu unutulmamalıdır.

Euro/Dolar Paritesinin Ekonomideki Önemi Üzerine

- ❑ Geçtiğimiz hafta Euro/Dolar paritesindeki tarihi düşüşe değinmiştik. Bu hafta durumun devam ettiğini Cuma akşam saatleri itibari ile 1 Euro=1,0083 düzeylerinde olduğunu görüyoruz.
- ❑ Hırvatistan'ın Euro bölgesine dahil olması haberlerinin alındığı şu günlerde Euro'nun dolar karşısında 2002 yılından bu yana en düşük seviyelere inmesine şahit olmuş bulunmaktayız.
- ❑ Oysa enerji krizinden en çok etkilenen, rekor enflasyon oranlarına karşın şimdiye kadar bir türlü negatif faiz bölgesinden taviz vermeyen AMB, para birimi Euro ile küresel döviz rezervlerinin beşte biri, küresel tahvil ihracının ise dörtte birinden sorumlu bir merkez bankası...
- ❑ Türkiye ekonomisi açısından Euro/Dolar paritesinin önemine gelince; ülkemiz ekonomisi tabiri caizse dışarıdan parayı en çok Euro ile sağlayıp, harcamasını ise en çok dolarla yapan ülkelerden..
- ❑ İhracat gelirimizin ağırlıklı Euro olması dolar cinsinden ithalatımız karşısında parite nedeni ile değer kaybına uğruyor. Sayısal olarak ifade etmek gerekirse ; bu yılın ilk beş ayında dolar cinsi ithalat 103.8 milyar dolar. Beş aydaki toplam ihracat ise 102.5 milyar dolar. Toplam ihracatımız, yalnızca dolar cinsi ithalatı bile karşılayamıyor.
- ❑ Dışarıdan sağlanan bir diğer döviz kaynağı turizm , burada Euro'nun payı yüzde 70 düzeyinde, geriye kalan yüzde 30'u ise dolar başta olmak üzere diğer para birimleri oluşturuyor.
- ❑ En önemli harcama kaynaklarımızdan biri dış borç; dış borcun da ağırlıklı kısmı yine maalesef dolar
- ❑ Uzun vadeli borçların yüzde 64.2'sini dolar cinsi, yüzde 30.1'ini euro cinsi borçlar oluşturuyor.
- ❑ Toplam borçta ise dolar cinsi olanların payı yüzde 58.4, euro cinsi olanların payı yüzde 28.9 düzeyinde.
- ❑ Tüm bu tablo Türkiye ekonomisi açısından Euro/dolar paritesinin ne denli önemli bir risk oluşturduğunu gözler önüne seriyor...

Haftadan Kalanlar

- ❑ Geçen hafta Türkiye'nin kredi notunu B+'dan B'ye indirdiğini, görünümünü ise "negatif" olarak teyit ettiğini açıklayan Fitch, Türkiye'nin yeni ekonomi politikasının kredi riskini artırdığını bildirdi.
- ❑ Türkiye'nin 5 yıllık CDS'i 900'ün üzerindeki seyrine devam ederken, TL cinsi varlıklarda da negatif tablo etkili oldu. Dolar/TL 17.50 bölgesine girdi.
- ❑ Çanakkale'nin Gelibolu ilçesinde, Fen Bilimleri Eğitim Kurumları Kurucusu Nazmi Arıkan ve şoförü Şerif Eker, çiftlik evinde bıçaklanarak öldürülmüş halde bulundu.
- ❑ ABD Temsilciler Meclisi, savunma bütçesini de içeren Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasa (NDAA) tasarısına Türkiye'ye F-16 satışını şarta bağlayan eklemeyi kabul etti.
- ❑ Brent petrol yüzde 3,2 düşüşle Ukrayna savaşında beri en düşük seviyeye geriledi. Batı Teksas tipi ham petrol de düşüşte.
- ❑ Yen, ABD'de enflasyonun rekor tazelemesi sonrası Fed'in agresif faiz artışlarına devam edeceği beklentisiyle dolar karşısında düşüşüne devam ederek 24 yılın en düşük seviyesine geriledi.
- ❑ İstanbul Beyoğlu'ndaki Hasköy Yahudi Mezarlığı'nda 36 mezarın tahrip edilmesiyle ilgili iki kişi gözaltına alındı.
- ❑ İsrail Başbakanı Lapid'le düzenlediği basın toplantısında konuşan Biden, "Yarın İsrail'den doğrudan Cidde'ye, Suudi Arabistan'a uçan ilk Amerikan Başkanı olacağım. Bu, önemli bir ilerlemeyi temsil ediyor. Yarın Suudi liderliği ile görüşmemde doğrudan bir mesaj taşıyor olacağım: Tüm bölgeye ve açıkçası tüm dünyaya barış ve daha istikrarlı olağanüstü fırsatlar getirecek bir mesaj." dedi.
- ❑ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), COVID-19 salgınının küresel sağlık sistemine olumsuz etkilerinden dolayı çocuk aşılama oranında son 30 yıldaki en büyük düşüşün yaşandığını açıkladı.
- ❑ Yaklaşık 1 aydır likidite kriziyle mücadele eden kripto şirketi Celsius, iflas başvurusunda bulundu.

İşgücü İstatistikleri, Mayıs 2022

- Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre 56 bin kişi azalarak 3 milyon 785 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,3 puanlık azalış ile %10,9 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %9,5 iken kadınlarda %13,8 olarak tahmin edildi.
- 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,2 puanlık artış ile %20,3 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %17,6, kadınlarda ise %25,5 olarak tahmin edildi.

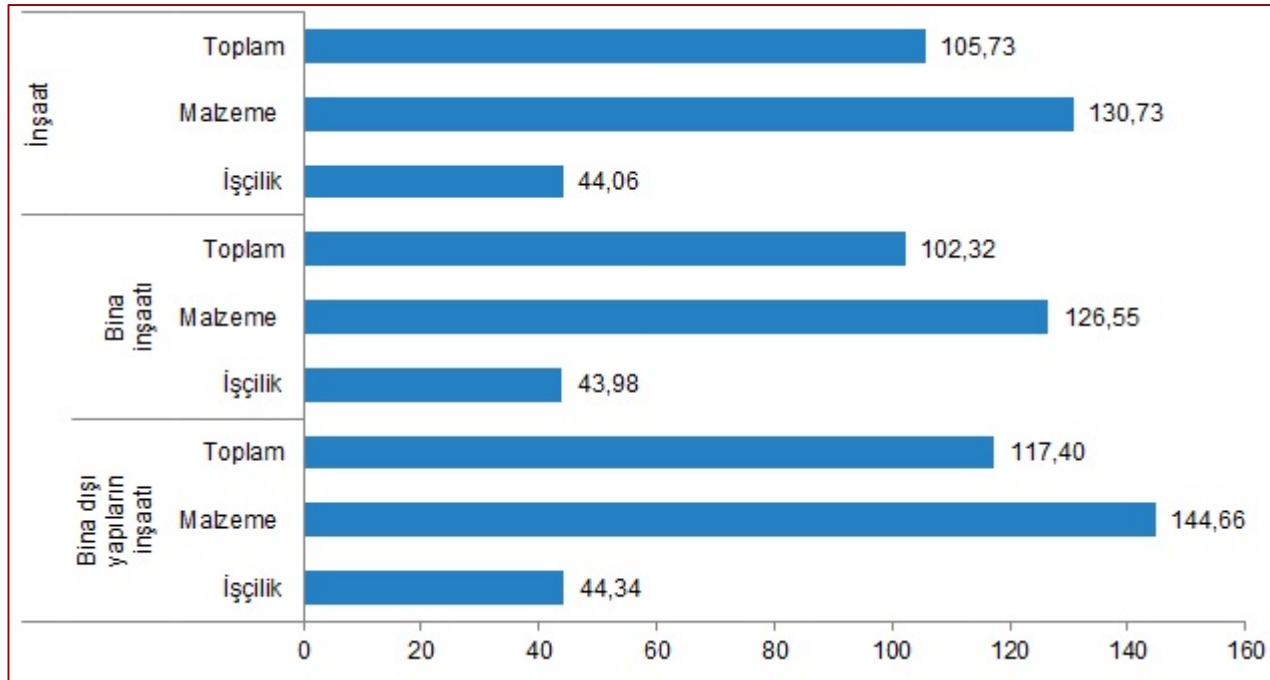
	Mayıs 2022			Bir önceki ay			Bir önceki aya göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	64 560	31 944	32 615	64 484	31 905	32 579	76	39	36
İşgücü	34 624	23 061	11 563	34 322	22 902	11 420	302	159	143
İstihdam	30 839	20 875	9 965	30 481	20 689	9 792	358	186	173
İşsiz	3 785	2 187	1 598	3 841	2 212	1 628	- 56	- 25	- 30
İşgücüne dahil olmayanlar	29 935	8 883	21 052	30 162	9 003	21 159	- 227	- 120	- 107
(%)									
İşgücüne katılma oranı	53,6	72,2	35,5	53,2	71,8	35,1	0,4	0,4	0,4
İstihdam oranı	47,8	65,3	30,6	47,3	64,8	30,1	0,5	0,5	0,5
İşsizlik oranı	10,9	9,5	13,8	11,2	9,7	14,3	-0,3	-0,2	-0,5
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	20,3	17,6	25,5	20,1	17,9	24,3	0,2	-0,3	1,2

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Mevsimsel etkilerden arındırma yöntemi gereği geçmiş aylara ilişkin tahminler revize edilerek yayımlanmaktadır.

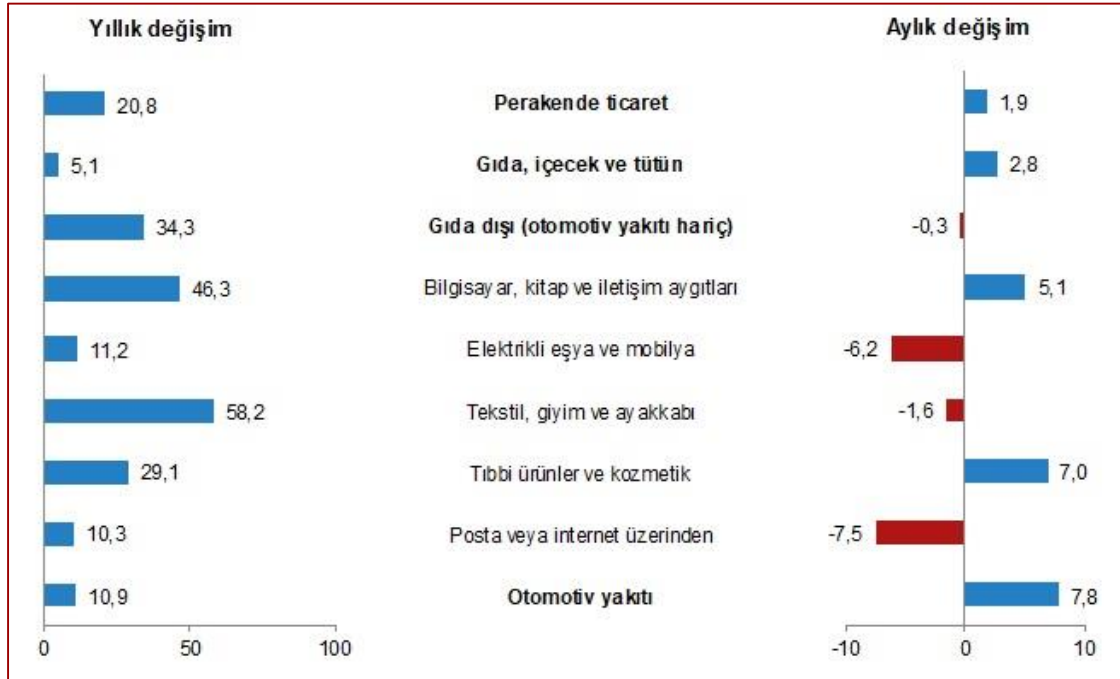
İnşaat Maliyet Endeksi, Mayıs 2022

- İnşaat maliyet endeksi, 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %3,97 bir önceki yılın aynı ayına göre %105,73 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi %4,97, işçilik endeksi %0,18 arttı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi %130,73 işçilik endeksi %44,06 arttı.
- Bina inşaatı maliyet endeksi, bir önceki aya göre %3,84, bir önceki yılın aynı ayına göre %102,32 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi %4,88, işçilik endeksi %0,06 arttı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi %126,55, işçilik endeksi %43,98 arttı.

Perakende Satış Endeksleri, Mayıs 2022

- ❑ Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi (2015=100) 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %20,8 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %5,1, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %34,3, otomotiv yakıtı satışları ise %10,9 arttı.
- ❑ Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi (2015=100) 2022 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %1,9 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %2,8 arttı, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %0,3 azaldı, otomotiv yakıtı satışları ise %7,8 arttı.

Ciro Endeksleri, Mayıs 2022

- Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi (2015=100), 2022 yılı Mayıs ayında yıllık %132,7 arttı.
- Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında; 2022 yılı Mayıs ayında yıllık sanayi sektörü ciro endeksi %128,7, inşaat ciro endeksi %78,1, ticaret ciro endeksi %132,6, hizmet ciro endeksi %167,3 arttı.

